

over de lat

10/12/2011 | Marcel Schmeier M SEN

De afgelopen vijftien jaar is de lat in het onderwijs een stuk lager komen te liggen. Zo toetst de Cito-Eindtoets Rekenen bijvoorbeeld niet meer of kinderen ongelijknamige breuken kunnen optellen of hiermee kunnen vermenigvuldigen. Dit zijn belangrijke voorwaarden om te kunnen starten met wiskunde en algebra op het voortgezet onderwijs.

Ook zijn de meeste opgaven ver onder het niveau van eind groep 8. Het is in dit kader interessant om eens de kale bewerking uit de contextsom te halen en te kijken in welke groep deze leerstof wordt aangeboden. Prof. dr. Jan van de Craats heeft dit gedaan voor de Cito Eindtoets Rekenen 2008:

<http://bonrekenhulp.nl/Cito/Cito.html>

De Cito Eindtoets heeft meer het karakter van een IQ-test dan dat het een beeld geeft in hoeverre kinderen zich de leerstof en –doelen eigen hebben gemaakt.

De rekenbewerkingen worden zodanig in talige opdrachten en contexten verstoppt dat vooral de intelligentere kinderen deze toetsen goed maken. De gemiddelde en risicokinderen wordt hiermee echter de toegang tot de leerstof onmogelijk gemaakt. De toets is voor hen enkel de bevestiging dat zij minder intelligent zijn.

De doelen worden voor hen daarom vaak aangepast, de leerstof anders aangeboden en ze worden in aparte groepjes bij elkaar gezet. Onderzoek benadrukt telkens weer dat deze manier van onderwijzen zeer nadelig is voor deze kinderen.

De intelligentere kinderen kunnen de opgaven goed oplossen, maar ontdekken dat de inhoud ervan weinig uitdagend is. Je kan de som $3 \times 5 =$ wel verpakken in een hele moeilijke context, maar het blijft leerstof van groep 4. Dit is zeer demotiverend voor de sterke leerlingen.

In de ideale situatie zouden toetsen zicht moeten geven in hoeverre de leerlingen zich de leerdoelen eigen hebben gemaakt. Hierbij zou de maatstaf moeten zijn dat alle kinderen deze doelen behalen. Onderzoekers zijn het namelijk al jaren met elkaar eens dat ieder kind kan leren rekenen, lezen en spellen.

Toch nemen veel leerkrachten geen kennis van onderwijsonderzoek. Ze geloven in hun eigen waarnemingen en houden hier halsstarrig aan vast. Ze geloven dat het aan het kind ligt als het niet goed leert lezen of rekenen.

Er is inmiddels een zeer grote industrie ontstaan die kinderen voorziet van etikettes: dyscalculie, dyslexie. Het kind centraal! Dit adagium ontheft leerkrachten van hun verantwoordelijkheid om alle kinderen over de lat te helpen.

Het zou misschien wel beter zijn als het etiketje 'dysdidactiek' op de leerkracht wordt geplakt. Dit zou de mogelijkheid bieden tot het aanvragen van een docentenrugzakje om de leerkrachtvaardigheden, vakmanschap en kennis van onderwijsonderzoek te verbeteren.

De Koninklijke Nederlandse Akademie voor Wetenschappen stelde onlangs vast dat de opleiding en nascholing van de leraar in ernstige mate zijn geërodeerd en adviseert de pabo-opleiding aan een grondig onderzoek te onderwerpen en nascholing in rekenvaardigheid en rekendidactiek krachtig te stimuleren. We houden echter onze oren en ogen dicht en denken dat we op de goede weg zijn.

Er is een tweedeling ontstaan de afgelopen vijftien jaar. Onderwijs bevestigt slechts de verschillen die er bestaan tussen kinderen in plaats van deze weg te nemen. Uitgaan van verschillen is gelijk gesteld aan goed onderwijs, ondanks dat onderzoek laat zien dat dit een mythe is.

Onderzoekers zijn het namelijk al jaren eens: een kwalitatief zeer goede leerkracht in het primair onderwijs kan de nadelen van een lage sociaal-economische achtergrond neutraliseren of zelfs elimineren. De beste manier om dit te doen is om groepsinstructie te geven, uit te leggen en voor te doen.

“Nederland kent een toenemend tekort aan hoogopgeleide onderzoekers en aan de onderkant zijn 1,5 miljoen mensen functioneel analfabeet.”

In plaats van te investeren in leerkrachten en de lerarenopleidingen hebben we het gehele niveau van ons onderwijs verlaagd. We dalen op de internationale vergelijkingslijsten van landen waar goed onderwijs wordt gerealiseerd.

De meest talentvolle leerlingen zijn hiervan de dupe. Zij worden niet meer geprikkeld en worden hiermee geremd in hun ontwikkeling. Uit onderzoek blijkt dat vwo'ers onvoldoende uitgedaagd worden. Nederland kent een

toenemend tekort aan hoogopgeleide onderzoekers in de technische en exacte vakken. Dit dwingt bedrijven en kennisinstellingen steeds vaker personeel te zoeken ver over de grens.

Aan de onderkant zien we dat steeds meer kinderen de basisschool verlaten als zwakke lezer of rekenaar. Dit zijn vooral kinderen die vanwege hun sociaal-economische afkomst een vergroot risico lopen om uit te vallen. Voor hen is goed leren lezen en rekenen essentieel voor hun toekomstig functioneren in de maatschappij. In Nederland zijn 1,5 miljoen mensen functioneel analfabeet. Deze mensen hebben geen schijn van kan in samenleving die steeds complexer wordt.

Het onderwijs reageert door de lat lager te leggen, zowel voor de talenten als de risicokinderen. Leerlingen worden leuk beziggehouden op school in plaats dat ze intellectueel worden uitgedaagd. Leerlingen worden gesocialiseerd met allerlei lespakketten en projecten in plaats van dat we hen de voorwaarden geven waarmee ze zelfstandig beslissingen kunnen nemen.

Lessen in geluk, seksuele voorlichting en preventie alcoholmisbruik in plaats van leren lezen en rekenen. Leuk en gezellig in plaats van doorzetten en grenzen verleggen. Uitgaan van jezelf in plaats van leren van wat grote denkers voor ons hebben toegevoegd aan ons intellectuele erfgoed.

Sommige scholen gaan zelfs zo ver dat ze de leerkracht zien als iemand die de natuurlijke ontwikkeling van kinderen in de weg staat. De verdorven en slechte volwassene ontnemt hen de puurheid en creativiteit die in aanleg aanwezig is en moet dus vooral op de achtergrond blijven als coach of begeleider. Deze opvatting is aantoonbaar onjuist en zeer schadelijk voor kinderen. Toch is het een sterke mythe waarin behoorlijk wat leerkrachten willen geloven.

Maar het tij is aan het keren: overheid, onderzoekers en veel bevoegen mensen op de werkvloer durven weer eisen te stellen, doelen te bepalen en de nadruk weer te leggen op datgene wat echt het verschil maakt voor kinderen: goed leren lezen en rekenen met de leerkracht als instructeur en voorbeeld.

Zonder die basis is er namelijk geen ontwikkeling mogelijk. Het is de zuurstof van ons onderwijs, het cognitief kapitaal dat toegang geeft tot alle andere vakken, vaardigheden en kansen die we kinderen willen bieden.